XXXIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1923. Október 10. szám.

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ES ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

Főszerkesztő: Dr. BOROS GYÖRGY | Szerkesztő: PAP DOMOKOS

Előfizetési ár: Egész évre 20 L. Magyarországra: 26 L. Egyes szám ára 3 L. Akik a 20 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferencz-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitói-díj 100 L. Minden pénz Gálfi Lőrincz egyleti pénztároshoz küldendő Clujra (Kolozsvárra.)

Generalis vizitáció a kereszturi egyházkörben.

Még ki sem pihente dr. Boros György egyh. főjegyző, püspökhelyettes ur az Aranyos mellett végzett generalis vizitáció fáradalmait, nagyobb és fáradságosabb utra indult a kereszturi egyházkörben. Kényelmesebb ember könnyen kitért volna a 32 egyházközséget számláló egyházkör felette nagy kitartást igénylő megvizsgálása elől. De akik ismerik a püspökhelyettes ur munkakedvét és munkabirását, azok természetesnek találják, hogy amikor az egyház nagy érdekeiről van szó, akkor szivesen áldozza idejét és erejét a magasabb érdek szolgálatára. Igy tett most is, bámulatos munkakifejtése ellenére olyan energiával járta hegyes-völgyes utakon a székely falukat, hogy a négy hétnél hosszabb időre terjedő vizitáció alatt a fáradságnak még nyoma sem látszott rajta.

Megérkezés.

Augusztus hó 18-án érkezett Pap Domokos tanár társaságában Kolozsvárról — Segesváron meghálva — Székelykereszturra, az unitárius egyházközségek zömének a központjába. Alsóboldogfalvára elébe mentek Lőrinczi István esperes, Szentmártoni Kálmán és Boros Jenő tanárok s e sorok irója, ki a Ph. ur felhivására szivesen vállalkozott arra, hogy az egész uton elkiséri.

Az állomáson nagy tömeg várta, belső emberek, hivek és érdeklődők a Ph. urat Lőrinczi esperes nagyhatásu beszéddel üdvözölte, midőn szülővármegyéje földjére lép főpásztori minőségben s akit az egyházkör is ugy vár, mint ahogy a virasztó várja a viradást. Ph. átérezve, hogy csakugyan a szülőföldre érkezett és abba a városba, honnan tanulói pályája kiindult, meghatva mondott köszönetet a fölemelő fogadtatásért s a Gyárfás Pál birtokos kocsiján bevonu't az unitárius főgimnáziumba. Utközben a piacon felállitott diszkapunál Sztupariu Kálmán főszolgabiró fogadta, biztositva, hogy járásában gondoskodott a békés utazásról s munkája nyugodt folytatásáról. A főgimnázium előtt Gálfalvi Sámuel igazgató üdvözölte a tanári kar élén. Beszédében kifejezte, hogy régen földet, vizet és füvet ajánlottak fel a tisztelet jeléül, ők szeretetet, bizalmat és meg-

becsülést hoznak az egyházi vezér elé. Szolga lluska egy szép virágcsokorral kedveskedett a Ph. urnak. Ph. ur az üdvözletekért, a figyelem és tisztelet megnyilvánulásáért szives szavakban mondott köszönetet, kifejezve azon reményét, hogy utja áldásos lesz a népre, az egyházra és intézményekre.

Értekezlet. Megérkezés után a lelkészek, tanárok és tanitók jelenlétében előzetes értekezlet volt, midőn a Ph. ur általános vonásokban jelezte a vizsgálat célját s a teendőket, melyek e sulyos időkben egyházunkra várnak. A háboru romboló hatása után uj lélekre van szükség az egész vonalon. Épiteni kell s ez épités munkáját alulról kell kezdeni, a nép gondolkozását ujjáteremteni, iskoláinkat megmenteni és erre mindenki segitségét biztositani.

Lőrinczi István esperes némileg eltérő véleménynek ad kifejezést a kivitelben, de hangsulyozza, hogy iskoláinkat magunk kell, hogy fenntartsuk. Dr. Kiss Elek theol. akad. tanár az egyház és iskolák fenntartására irányuló egyetemes adózást nem adókérdésnek, hanem népnevelői munkának kivánja tekinteni. Deák Miklós lelkész szerint e munkában mindenkinek ideálistának kell lennie s még csalódások árán is ujrakezdeni a munkát mindig és annyiszor, amig sikerül.

Az értekezlet után a róm. kath. egyházközség, ref. egyházközség, kir. járásbiróság, magyarnyelvü áll. fiuképezde, adóhivatal és köri D. F. E. vezetősége testületileg tisztelgett s az elhangzott beszédekre a Ph. ur külön adott választ, azon reményének adva kifejezést, hogy létünk védelmében mindannyiunkat az egyetértés lelke vezérel.

Délben közebéd volt, mintegy 70 teritékkel, melyen Neamtiu vármegyei prefect ur is megjelent.

Délután 4 órakor szomoru kötelességet teljesitett a Ph. ur, midőn Siménfalván id. Elekes Dénes egyh. tanácsos temetésén megjelent s palásttal a vállán elkisérte a nyugvóhelyre.

Kissolymos. Siménfalváról este 9 óra után érkezett a Ph. ur Kovács Lajos lelkész társaságában Kissolymosra a Br. Dániel Lajos köri f. ü. gondnok fogatán, ki a körutnak mintegy $^2/_3$ részén azt nagy előzékenységgel rendelkezésre bocsátotta. Másnap, 19-én reggel Pap Domokos, Péter Lajos tanárok és Kuncz Aladár ujságiró érkeztek meg, hogy a vizsgálaton résztvegyenek. A ppv-szék mindenekelőtt az épületeket tekintette meg s örömmel látta, hogy azok jó karban vannak. Gyönyörködött a papi és mesteri telken diszelgő hatalmas kepe-asztagokban, melyek egy erőteljes egyházközség képét tárják a szemlélő elé. Az urasztali szerelvény, hivatalos könyvek, irattár megvizsgálása után templomozás volt, melyen — vasárnap lévén — imát és egyh. beszédet Péld. XXVI. 20. „A fák, mikor megfogyatkoznak a tüzön, megaluszik a tüz“ igék alapján Kovács Lajos tartott, üdvözlő beszédet pedig a Ph. ur, reámutatva azokra a nagy jótéteményekre, melyekkel hiveink a multban egyházunkat fenntartották s ma is fenn kell tartani. A templomban Lőrinczi Domokos lelkész

üdvözölte a Ph. urat, bejelentve szép áldozatát a közegyház oltárára. Sajnos, a gyűlés további folyamán az a hit ébredt ppv-székben, hogy a kissolymosi tekintélyes egyházközség tagjainak egy része vagy nagyon félre van vezetve, vagy nem volt aki a maga idején elég erővel tudatára ébressze annak, hogy mi a kötelessége ma egy unitárius embernek. Jó időbe és nagy munkába került, mig a jobbérzésü emberek mégis átlátták, hogy miről van szó s ekkor már maguk vállalkoztak, hogy az ügy szolgálatába állanak. Jó reménységgel várjuk nemes munkájuk eredményét s hisszük, hogy Kissolymos jóhirneve nem csorbul meg.

Miután a templomban a ref. lelkész presbiteriumával tisztelgett, délben a ppv-széket és kiséretét a lelkész látta gazdag asztalánál vendégül. Délután tovább folyt a vizsgálat.

20-án reggel a ppvszék Nagysolymosba ment, hol a fogadtatás **Nagysolymos.** után templomozást tartott. Imát Lőrinczi Domokos, főpásztori beszédet Ph. ur mondott, megmagyarázva, hogy miként kell uj ugarat szántani a lelkiekben is. A templom romladozik; orgona és kántor nincs. A papi ház használható s ép bővités alatt. A gazdasági épületek nagyobb javitást igényelnek. Anyagi erő nagyon fogyatékos. Ha olyan bensőséges volna az egyházi élet, mint amilyen hangos az információ, talán nem kellene féltenünk ez ekklézsiánkat.

A lelkészi háznál elköltött ebéd után a ppvszék d. u. 3 órakor **Sárd.** Sárdra indult. E kicsiny, a megsemmisitéstől félő egyházközség buzgó tagjai kedves meglepetésben részesitették a ppvszéket az által, hogy Szenterzsébet és Sárd között lovasbandériummal jöttek elébe s dr. Zoltán Gyula egyh. tanácsos üdvözlő szavai után a Márkos András birtokos felvirágzott kocsiján vonult a Ph. ur Sárdra, ahol ujabb meglepetés várta. Jelentették, hogy templomukat kijavitották, ujjáteremtették s miután a kijavitás óta még nem volt templomozás benne, kérik, hogy sziveskedjék felszentelni, amire Ph. ur szivesen vállalkozott. Kovács Lajos imája után felszentelő beszédet mondott, melynek hatása alatt az öröm és boldogság ragyogott az arcokon. Miután a szabadságon levő lelkész a vizsgálaton nem jelent meg s helyettese is hiányzott, a lakás bezárása folytán a vizsgálat csak külső szemléletre s a hivekkel való beszélgetésre szoritkozhatott. Tervük a papi ház ujraépitése és óhajuk egy fiatal, munkaszerető, lelkes pap megnyerése, aki érdekeiket minden tekintetben védje. A Ph. ur erre vonatkozólag közbenjárását megigérte.

Sárdon a Márkos András birtokos afia házánál elköltött uzsonna **M.-Zsáked.** után 20-án este 8 óra tájban érkezett a ppv.-szék Zsákodra, ahol Demeter Lőrinc ny. főszolgabiró, egyh. tanácsos házánál talált szives vendéglátásra. Nehány hivünkkel való előzetes beszélgetés ellentéteket oszlatott el s az egyház segitése utját kedvező irányba terelte. Templombavonulás alkalmával a diszkapunál Szenkovits s. jegyző, a templom előtt Demeter L. egyh. tanácsos, a templomban Gálffy M. lelkész fogadta a Ph. urat. Az istentiszteleten imát Kovács L. és üdvözlő beszédet Ph. ur mondott. Az első keresztények és az

unitáriusok nagy küzdelmeire mutatott reá a multban, buzditva egyház szeretetre és a templom buzgó látogatására. A templom, papi és énekvezéri lakás jó karban van, de a felekezeti iskola fedele gyors javitást igényel s a lelkészi telken a csür ujraépitésre vár. Tisztelgett a r. kath. egyház presbiteriuma s a községi képviselőtestület is. Ebéd a lelkésznél.

Pipe. 21-én az éjszakát a Ppv.-szék szintén Demeter L. afia házában töltötte, honnan a szives vendéglátást megköszönve, 22-én reggel a hegyen át Pipére indult. Az ut $^3/_4$ részét a nagy hegy miatt gyalog kellett megtenni. Lent a völgyben Jakab Samu nádasi birtokos vezetésével lovasbandérium várta a ppvsz.-t, a község kezdetén diszkapu s a kis falu apraja-nagyja. Sebe F. lelkész köszöntése s az elhangzott válasz után a ppvsz. a papi házhoz, onnan a templomba megy, ahol imát Kovács L. és beszédet Ph. ur mondott, meghatóan rajzolva a mai nehéz egyházi helyzetet. Pipei hiveink megértették, miről van szó s meghozták áldozatukat. E nap ünnepe volt nemcsak e hitbuzgó kis egyházközségnek, hanem a szásznádasi magyarságnak is, kik a lelkészi háznál tartott ebéden nagy számmal vettek részt. Érdemes feljegyezni, hogy más felekezetü hivek is szivesen járultak hozzá a szeretetadományhoz. Mezei K. orvosnövendék (róm. kath.) pedig annak emlékére, hogy a székelykereszturi gimnáziumban tanult, 20 véka gabonát ajánlott fel. Az egyházközség épületei használható állapotban vannak. A templomon látható földrengés okozta repedés kijavitását meghatározták.

Kelementelke. 22-én estefelé a ppvsz. éjjeli szálásra Kelementelkére indult. A bandérium Szásznádasig kisérte, hol vezetője szivélyesen bucsuzott. Miután a Br Dániel L. fogatának Zsákodról vissza kellett térnie, az ép Szásznádason járó nagykendi Somsich comtessek a saját fogatukba kérték át a Ph. urat és szállitották Kelementelkére, hol a Szinén György birtokos afia vendégszeretét élvezte. Az ősi kastély a puritán egyszerüség benyomását teszi az emberre, melynek szépségét az ősi hithez ragaszkodás még jobban disziti. Sárdi Simén György egyh. tanácsos egyetlen leánya mult ősszel ment férjhez az erdőszentgyörgyi Schuller család legifjabb tagjához s bár más felekezethez tartoztak, házasságuk el tt az unitárius egyház kötelékébe léptek mindketten.

Bordos. Kelementelkéről 23-án reggel Simén György afia szállitotta át a ppvszéket Bordosra, hol a vizsgálaton a Simén-család is mint patró us résztvett. A kis egyházközség méltónak bizonyult régi jó hiréhez. Csinos temploma, jó karban lévő papiháza, buzgó egyházi élete, örömmel tölti el a szemlélőt. Az egyetemes egyházi adózás ügy megoldva, a D. F. egylet megalakitva, céltudatos lelkészi munka által a hitélet éberentartva. Rend minden vonatkozásban. Csupán az fájt a ppsz nek, hogy alig pár unitárius növendékünket a r. kath. magyar iskolából a mult évben anyagi okok miatt kitiltották. Remélhetőleg a róm. kath. lelkésznek a tisztelgés alkalmával tett igérete jövőre e csorbát helyreüti. A templomban Kovács Lajos

imát mond, Ph. beszédet. Péter Ödön lelkész üdvözlete, Péter Ö.-né diszes csokra és szives köszöntése, a D. F. E. ünnepélye, Ph. ur emlékezése Dávid F.-ről tette változatossá és emelkedetté a templomi hangulatot. Kellemesen lepte meg a ppvsz-ket, hogy a hivek nemcsak a régi, hanem az uj egyh. énekeket is szépen éneklik, a mi a lelkész érdeme.

A papi háznál elköltött ebéd után Pap D. a Simén-családhoz tért vissza, hogy a családi levéltárt átvizsgálja, a ppvsz. pedig Sárosi J. és Péter Ö. lelkészek kiséretében Ravába indult, hová az elébe jött bandérium vezetésével szürkületben érkezett meg a falu népe élénk várakozása közben. A község bejárójánál és a templom előtt elhangzott üdvözlések után a ppvsz. a lelkészi házban helyezkedett el és este néhány egyháztaggal megbeszélést folytatott az egyház fontos ügyeiről. 24-én d. e. a vizsgálat az épületek megtekintésével kezdődött. Az épületek jó karban, illetőleg használható állapotban vannak, de felekezeti iskolánkban siralmas állapotot talált a ppvsz. Utasitásait megadta. A templomban imát Péter Ö., ünnepi beszédet Ph. ur mondott, megemlékezve arról a Kecskésről, aki hasonló helyzetben 200 év előtt 5 frtot és egy kenyeret vitt Kolozsvárra gyalog az unitárius püspöknek, mert hallotta hogy szükségben van. Az egyház szeretetére és a hit védelmére buzditotta a gyülekezetet. A D. F. egylet szervezve van. D. u. ennek a keretében volt egy kis ünnepség az ifjuság számára, midőn ppvszéki jegyző imája, szavalatok és énekek mellett Ph. ur csevegett el a magyar, angol és amerikai ifjusági mozgalmakról. A templom javitást és ujfestést igényel. **Rava.**

Ravából, hol állandóan a lelkész vendége volt a ppvsz., 25-én reggel indult Kőrispatakra. Biró Pál lelkész fogadása után munkához látott, majd templomozást tartott. Imát Kovács L. és beszédet Ph. ur tartott, buzditva a hiveket, hogy az ősök által fenntartott egyházközséget buzgósággal és áldozatkészséggel tartsák fenn tovább is. A szeretetadomány ügyében való megnyilatkozás után, a ref. egyházközség üdvözletét is fogadva, ppvsz. a hivek közül is többekkel, a papi háznál ebédelt s d. u. 4 órakor a Br. Dániel Lajos fogatán, mely ismét rendelkezésre állott, B.-ujfaluba hajtott, hol a templom előtt Mózes M. id. lelkész fogadta, a komoly helyzettel összhangban nem álló hangokat is pengetve, mely után a templomban imát és beszédet Ph. ur mondott. Reámutatott arra, hogy volt idő, midőn a hivek a templomokból az erdőbe menekültek, a szenthelyek bezárultak, de Istenről és unitárius hitükről nem feledkeztek meg. Ez a hitbuzgóság virágoztathatja fel ma is e kicsiny gyülekezetet. A tanácskozás rendjén kérte Ph. ur a hiveket, hogy a lelkész megélhetését tegyék lehetővé s az egyet. egyh. szükségeihez jóakarattal járuljanak hozzá. Phvsz. szomoruan látta, hogy papi és énekvezéri lakás nincs, a templom sok javitást igényel, a pap bérelt házban lakik. **Kőrispatak.** **B.-Ujfalu.**

25-én d. u. 6 óra tájban érkezett a ppvsz. Bözödre, hol Pap **Bözöd.**

D. ismét csatlakozott hozzá. A bandériumos fogadtatás után a kebli tanáccsal folytatott megbeszélést az egyház jelenlegi helyzetéről s a kanonikus kérdésekről. 26-án, vasárnap d. e. a templomozáson imát Biró P., egyházi beszédet Csel. XIV. 8—10. alapján Kovács L. és üdvözlő beszédet Ph. ur mondott, hangsulyozva, hogy a viharos tengerhez hasonló a mai életünk, midőn csak a hit ereje tarthat meg s jelezve, hogy miként lehet és kell uj ugarat szántani a saját boldogságunkra. Lelkész, ref. egyházközség és községi jegyző üdvözlete után a szeretetadomány ügye került napirendre. Sajnos, e derék és jóhirü, tekintélyes egyházközségünkben aránylag kevés igazán megértő ember akadt, de a ppvsz. azt a benyomást szerezte, hogy a nagy többség mégis látja a helyzetet s egyházáért és annak intézményeiért meghozza áldozatát. Az ilyen egyházközségnek már számánál fogva is vezetni kell, jó példával előljárni és semmiesetre sem az utolsók között maradni. Délután a D. F. ifj. egyletnek volt ünnepélye a templomban, midőn a helybeli szereplők mellett Ph. ur ismertette az angol és amerikai unitárius egyesületek szervezetét s azt az áldásos munkát, melyet a belső hitélet terén kifejtenek.

Gagy. 27-én d. e. érkezett a ppvsz. Gagyba, ahol Lőrinczi I. köri esperes is megjelent, továbbá dr. Szolga F. és Péter L. tanárok. Az istentiszteleten imát Szász D. bözödi lelkész és beszédet Ph. ur mondott, kifejtve egyebek között az amerikaiak nagy szeretetét és áldozatát irántunk, mely arra kell hogy ösztönözzön, hogy magunk is magunkért mindent tegyünk meg. Templom és papi lakás jókarban van. A szeretetadomány az egyház szükségeire beindult s a ppvsz. azzal a reménnyel távozott, hogy sikerrel fog járni.

Kede. 28-án reggel a ppvsz. Székelykereszturon át Kedébe érkezett, hol a szomszéd lelkészek és több tanár jelenlétében történt a fogadás. A vizsgálat istentisztelettel kezdődött. Imát Kovács L. és beszédet Ph. ur mondott. Elismeréssel emeli ki e kis gyülekezet nagy áldozatát az épitkezések érdekében az utóbbi években s hisz', hogy vigasztalódva mehet tovább akkor is, mikor a közegyház bajairól van szó. A D. F. ünnepély után a Ph. ur két leánykát megkeresztelt. Az egyház céljaira szolgáló szeretetadomány szépen indult be. E munkában mostantól kezdve nagy segitségére volt a ppvsz.-nek dr. Kiss Elek theol. akad. tanár, ki a Ph. ur felhivására a ppvsz.-hez csatlakozott. A közebéden a hivek közül is többen vettek részt.

Siménfalva. 29-én délelőtt érkezett Siménfalvára a ppvsz., hol a község bejárójánál Kádár Kálmán körjegyző, egyh. tanácsos, ki több helyen lelkes példaadással vett részt a vizsgálaton, fogadta a kebli tanács élén a ppvsz.-et, a templom előtt Pál Dénes lelkész. Az istentiszteleten imát mondott Kovács L. és beszédet Ph. ur. Az egyházra alkalmazza a bibliai mondást: „A leányzó nem halt meg, csak alszik.“ Szükség van e jézusi hangra. Hiszi, hogy ez egyházközségből az egész völgyön végighangzik ez ige s meghallják mindenek. Az üdvözletek után, a vizsgálat során, a szeretetadomány ügye a legnagyobb kérdés. A megajánlás a néhai id. Elekes Dénes végakaratá-

val indul meg, aki 33 szegény egyháztag terhét vette magára. Buzditó példát mutatott a szent ügy érdekében dr. Jakabházy Zs. egyet. tanár és egész családja. S aztán jöttek többen, hogy áldozzanak a féltve őrzött egyház oltárán. A ppvsz. méltó elismeréssel örökitette meg jegyzőkönyvében néhai Joó Elek és neje nevét, kik modernül berendezett papi telket hagytak örökségül az egyházközségre s annak közelében 6 hold részint gyümölcsfákkal befásitott tagot. Az uj lelkész, a buzgó énekvezér-tanitó, a D. F. E. táradhatatlan tagjai szépen dolgoznak s bizonyára rajta lesznek, hogy e nemes egyházközség a vidéken egykori vezető szerepét minden tekintetben visszanyerje.

Siménfalváról nagyszámu teritékkel rendezett közebéd után, a ppvsz. d. u. 4 órakor Székelyszentmiklósra ment át, ahol a templom előtt felállitott diszkapunál elhangzott üdvözletek után egyenesen a templomba tért be. Kovács L. imája után Ph. ur szólott a kicsiny, lelkes gyülekezethez, fejtegetve, hogyha a külső megromlik is, miként kell a léleknek megujulnia. A vizsgálat során a legnagyobb rendet s az egyet. egyh. adózás példaszerüleg előkészitett munkáját találta a ppvsz. Jól mondja az irás, hogy a kicsinyekben dicsőiti meg magát az Isten. A késő esti órákban tért vissza ppvsz. Siménfalvára, hogy a Jánosi József énekvezér-tanitó vendégszerető házától másnap, 30-án Medesérre induljon. **Székelyszentmiklós.**

Csaknem az egész falu népe, sorba állitott iskolás növendékek, ifjuság és felnőttek a diszkapunál. Hétköznap van, de szépen megsepert ut, virágokkal behintve egész a templomig. Könnyü kitalálni, hogy a Dr. Kiss Elek theol. tanár szülőfalujába érkeztünk, kinek a népért és egyházért verő szive a derék tanitó, Farkas Gábor segitségével valódi ünnepé avatta e napot. Korábban aggasztó hirek keringtek e nép felól. Most ott van mindenki a templomban. Az öreg pap, Ferenczi Áron rég nem látott tömegben gyönyörködhetik. Pál Dénes siménfalvi lelkész imája után Ph. ur beszédében Jézusra gondol, ki nem egyszer erősitette tanitványait e szavakkal: Ne féljetek. A jézusi hit ma is kiszabadit minden veszedelemből. Helybeli lelkész üdvözlő szavaiban örvend, hogy megérte a püspöklátogatást. A kanonikus kérdések után, a Ph. ur tájékoztatását követve, Dr. Kiss. E. részletesen beszámol az egyházat segitő akcióról. Nincs senki, aki fel ne fogná a mai helyzetet. A medeséri hivek szeretetadományukkal szivesen áldoznak az egyház megmentésére. Dr. Kiss felhivja őket, hogy felállással tegyenek bizonyságot szavai igazsága mellett. S erre mint egy ember áll fel a nagyszámu gyülekezet. Gyönyörü jelenet! Hasonló a nagy történelmi pillanathoz, midőn elhangzott az egyhangu felkiáltás: Megadjuk! Bizonysága annak, hogy a nép bizik abban, aki megtudja vele éreztetni, hogy vele és érte él. A D. F. ünnepély s a lelkes bankett, melyen az egyháztagok is számosan vettek részt, csak kiegészitő része volt a szép jelenetnek. **Medesér.**

31-én felfrissült lélekkel indult a ppvsz. Medesérről Kadácsba. A fogadás és üdvözlések elhangzása után a kebli tanács tisztelgett **Kadács.**

a Ph. urnál s felkérte, hogy az egyházközség ujonnan szerzett harangját szentelje fel. A templomban Kovács L. imája után Ph. ur Illés pr. IV. 1—6. alapján szólott a gyülekezethez. Hivatkozott Marosi Gergelyre, a község nagy szülöttjére, ki hasonló helyzetben a kereszturi gimn. érdekében rendre felkereste a falukat s a templomi szószékekről hirdette, hogy elvész a nép mely tudomány nélkül való. Végül a harangra térve át, kimutatta annak a hivek lelki életére való nagy fontosságát. A szeretetadomány kedvező jelek között beindult s jó reménységgel foly. Közebéd után a ppvsz. a kiskadácsi templomban tett látogatást, hol imát és rövid beszédet Ph. ur tartott. Meglátogatta a nagy Simén Domokosnak és atyjának, Simén János lelkésznek a sirját, melyeket gondozva talált.

Kabátfalva. Szept. 1.-én délelőtt a ppvsz. a kabátfalvi leányegyházközségben tartott vizsgálatot. Az üdvözlések után egyenesen a templomba ment, hol Kovács L. imája után Ph. ur tartott Rom. XIV. 7—8. v. alapján beszédet, hangsulyozva, hogy minden körülmények között az Uréi vagyunk. A kebli tanács és ifjuság tisztelgése után a vizsgálatot ejtette meg a ppvsz. Utána a szeretetadományról volt szó, mely önkéntes adakozás formájában beindult, de a hivek kérésére az eredmény bejelentését ppvsz. más napra hagyta, ami sikerrel járt.

Alsó- és Felsőbencéd. Szentmihályon a papi háznál megebédelve, ppvsz. d. u. az alsó- és felsőbencédi leányegyházközséget látogatta meg. A hivek nagy számban várták s üdvözölve, bevonult a gyülekezet a magaslaton fekvő templomba. Marosi Márton kadácsi lelkész imája után Ph. ur Máté IV. 1—4 alapján a világ kisértéseiről beszél s arról a lelki erőröl, mely a földi életet megszépiti. Deák Miklós lelkész hatásos üdvözlése után, ki Kabátfalván is köszöntötte, a kebli tanács és ifjuság fejezi ki jókivánatait a Ph. ur előtt, mely után a vizsgálat során akinek tekintélyes gabonát és pénzt ajánlanak fel az egyház céljaira. A templom csinos, de javitásra vár. A felsőbencédi templomot is meglátogatta ppvsz. hol szintén rövid istentiszteletet tartott.

Székelyszentmihály. Szeptember 2-án a székelyszentmihályi anyaegyházközségben istentisztelettel kezdődött a vizsgálat. Vasárnap lévén, a négy faluból összegyült nagyszámu hallgatóság előtt a hatalmas ivezetü, megragadóan szép templomban imát és egyházi beszédet Luk. IV. 14—18. v. alapján Kovács L. tartott, főpásztori beszédet pedig Ph. ur II. Kor. VII. 1—4. alapján, rámutatva, hogy a mi magyar unitárius egyházunk hajója körül is vihar dúl, mely elveszéssel fenyeget, ha szeretett egyházunkat mindannyian tehetségünk szerint megmenteni nem sietünk. Együtt kell hát élnünk, halnunk. Nyomoruságaink között bizalmat és örömet érez a nagy gyülekezet körében. A templomi meleghangu üdvözlések lezajlása után itt is bebizonyosodott, mint már nem egy egyházközségben, hogy a halottak is feltámadnak és jót cselekesznek, mikor szeretett egyházunkról van szó. Az élők a feltámadottak nyomába lépnek s a szeretetadomány pillanatról-pillanatra nőtt. Nemcsak a hatásosan beszélő, hanem a tettekben is

élőljáró pap és tanitó áldásos munkáját figyelhettük. A nagy templom közös birtokosai hatalmas erőt jelentenek a Nyikó mentén. Délután a D. F. E. tartott sikerült ünnepélyt, melynek keretében Deák M. lelkész a négy s különösen a nagy templom épitésének vezető munkásairól emlékezett ékesszólással és megérdemelt hálával. Ph. ur a valláserkölcsi életben való részvételre serkenti az ifjuságot. Elismérés Kádár B. tanitónak, az iskolás növendékek szép és összhangzó énekéért s a fáradhatatlan kézügyességi munkákért.

Szeptember 3-án a hála érzetével vált meg a ppvsz. a Deák M. lelkész és neje vendégszerető és barátságos házától, hogy Tarcsafalvára induljon, magával vive a négy község népe s különösen ifjusága szép székely viseletének kellemes benyomását. Tarcsafalván az ünnepélyes fogadtatás s a papi házban való elhelyezkedés után, a templomban imát dr. Kiss Elek s üdvözlő beszédet Ph. ur mondott Ján. ev. III. r. alapján, hirdetve, hogy milyen nagy szükség van az ujjászületésre. Napról-napra ujjászületnek a nagy jóttevők s hangosan beszélik, hogy miként kell lélek szerint élni. A vizsgálat rendjén ppvsz. megütközve értesül, hogy van olyan kebli tanácsos, aki a gyüléseket és a templomot egyáltalán nem látogatja. Utasitásait megadta. A szeretetadomány megértésre talált, bizonyitva, hogy a nép szegénysége mellett is meghozza áldozatát egyházáért. Vizsgálat után ppvsz. a br. Dániel Lajos köri f. ü. gondnok és kedves neje vendége volt kiséretével együtt. Méltó a felemlitésre, hogy Benczédi Ferenc tanitó a Páter Béla irányitása mellett 19 kalangya mustárt termelt, ami a vidéken egészen magában álló dolog s dicséri a vállalkozót. Tarcsafalva.

4.-én reggel érkezett a ppvsz. Csehétfalvára, ahol a fogadtatás bensősége után mindjárt templomozást tartott s a vizsgálatot megkezdette. Ppvsz-i jegyző imádsága után Ph. ur II. Tim. IV. 4—7. alapján beszélt. Az apostoloknak ma is prédikálni kell az igét alkalmas és alkalmatlan időben és megharcolni a nemes harcot. Hogy a harc sikeres legyen, az orvost nem eltávolitani kell magunktól, hanem magunkhoz vonni. Ez az orvos Jézus és az ő hite. Az egyházközség, a kebli tanács és D. F. E. nevében elhangzott üdvözletek után a belső életet vizsgálta meg a ppvszék, melyet megnyugtatónak talált. A templom különben csinos, de a torony a templom felé félelmesen el van hajolva, ami a templomnál sulyos repedést idézett elő s attól lehet tartani, hogy veszély esetén a templomot is tönkreteszi. A torony leszedése kivánatos. Hivek a szeretetadományhoz tekintélyes összeggel járultak s remélhetőleg senki sem marad ki az adakozók sorából. Csehétfalva.

5-én d. e. Tordátfalvára érkezett a ppvsz. Érezni lehetett, hogy a Ph. ur szülőföldjére lépett. A nép ünneplőben és várakozóban van. Szives köszöntés és virág itt sem marad el. Mintha mindenkinek az ajka ismételné a sokszor látott és hallott igét: Áldott, aki jött az Ur nevében! A templomban ppvsz-i jegyző imádkozik s Ph. ur Luk. IV. r. alapján Ézsaiás ihletett szavait veszi ajkaira, lendü- Tordátfalva.

letes és szivből jövő szavakkal hirdetve szülőfalujában az Ur kedves esztendejét, nem felejtve, hogy Jézust szülőfalujában nem szivesen hallgatták, de e tudat őt nagyobb erőfeszitésre késztette. Hiszi, hogy ez vele nem fog megtörténni s szülőfaluja népének lelkében szavai e történelmi időkben megértésre fognak találni. Ugy is történt. Nemcsak az öröm és a tisztelet érzése nyilatkozott meg, hanem a szivek is, ugy hogy a szeretetadomány legmagasabb összegét itt érte el. A szeretet és megbecsülés jutott kifejezésre a közebéden is, hol a hivek tekintélyes számban jelentek meg. Szomoruan látta a ppvsz. Kökössy M. lelkész sulyos betegségét. S az ifju tanitót komolyabb tevékenységre buzditotta, mert a felekezeti tanitónak minden tekintetben versenyképesnek kell lenni.

Firtosmartonos. Tordátfalváról 6.-án reggel indult a ppvsz. Firtosmartonosba, hol a szokásos külsőségek és üdvözletek után templomozást tartott. A diszes templom ajtajában a Nők szövetsége nevében Katona Ferencné lelkészné magyar ruhában köszöntötte a Ph. urat, ami láthatólag kedvesen lepte meg. A templomban Kovács L. imádkozott, majd Ph. ur Efez. V. 12. alapján rajzolta azt a nagy munkát, melyre Pál ap. vállalkozott, hogy a népet Istenhez emelje és uj világot teremtsen. E munka szolgálatában állott D. F. s ez a törekvés vezeti a ppvsz-t is. Az ekklézsiában rend és az erős kéz munkája látszik mindenfelé. Diszes, uj templom, mely egyházunk egyik ékessége. Gondozott, feljárója izlést árul el. Alig pár éves uj, modern papi lakás a kényelem minden lehetőségével. Az énekvezéri lakás most épül s már fedél alatt van. Hiány csak a templomlátogatásban mutatkozik. Szinte akaratlanul is kérdi hogy ez külső erő és szépség, az alkotás szemmel látható és tiszteletre méltó eredménye nem esik-e az egyházélet bensőségének a rovására? Vajjon olyan gazdag-e a belső élet, mint amilyen diszes a külső? A szeretetadomány kissé nehezen indult, de az eredmény remélhetőleg eloszlatja az aggodalmakat. E hittel biztatta és nyugtatta meg az előzékeny házi gazda és fáradhatatlan neje a ppvsz-t.

Énlaka. Hűvösre fordult, ősziesen szitáló esőben indul 6.-án reggel a ppvsz. a martonosi intelligencia egy részétől kisérve Énlaka felé. A határon messziről feltünik a lovasbandérium ifjak és leányok sokaságától körülvéve. A község bejárójánál csaknem az egész falu népe, hatalmas két oszlopot alkotva. Szinte szokatlan erővel hangzik az öröm hangja. Köszöntés, virág. S aztán a templom kapuban a nők üdvözlete, két oldalt a nép hosszu sorfala. A műemlékek közé tartozó öreg templom alig tudja befogadni a hivők seregét. A kitünően vezetett dalárda a ppvsz-. jegyző imája készíti elő a lelkeket a főpásztori ebédre: „Halljad Izráel, ami Urunk, Istenünk egy Isten". (V. Móz. VI. 4.) A kis zsidó népnek szorongatott helyzetében meg kellett értenie, hogy jobb, ha bűnös szokásaival felhagyva az egy Istenhez tér. Ez eszmét karolja fel Dávid F., ez van felirva ősszékely betükkel az énlaki templomra. E hithez kell ragaszkodnunk, midőn szorongatott egyházunkat megmenteni akarjuk. — S bár fáj Énla-

kának, hogy neki amerikai testvér nem jutott, hisz ő tudná igazán megbecsülni, de utban van ez is s a mentő munkára pillanatok alatt tekintélyes gabona és pénz gyül össze. Mintha éreznők, hogy itt nem fog senki elmaradni a nemes egyházmentő munkától. E tudattal fogyasztjuk el az ebédet s foglaljuk jegyzőkönyvbe a nap történetét.

Firtosváralja.

Külsőségekben az előbbi kép ismétlődik, amint 8.-án Váralja felé közeledünk. Belső értékben sem marad mások mögött. Sőt mintha érezné, hogy az unitárius föld legmagasabb pontján fekszik, példát akar mutatni mindeneknek. Belső emberek és hivek között szép összhang. A templom csinos, tiszta, megnyugtató, az utca felől hatalmas kövekből rakott erős fal. Énekvezéri lakása nincs, de a papi lakás gondozott. Templomlátogatás buzgó. Az iskoláknak mindig sok tanulót adott e kis falu. A szeretetadomány sem marad el, mert az iskolákról s az egyház jövőjéről van szó. Nem csoda ha a ppvsz-i jegyző ajkán megilletődve hangzik az ima s Ph. ur Jer. IV, 3. alapján az önérzet hangján mondja, hogy uj világot kell, uj világot fogunk teremteni magunk körül. A székely és az unitárius szorosan egymásba van kapcsolódva. Ha megfeledkezünk a multról és régi erényeinkről, legszentebb örökségünket pazaroljuk el. A templomi ünnepély hangulatát emelte id. Máté Lajos lelkésznek ez alkalomra irt örvendező verse s a medferdi testvérnek szóló verses üdvözlete, melyek Bartalis Márton tanitó által zenésitve Bálint Simon érces, tiszta hangján ének alakjában is elhangzottak. A lelkes hangulatot méltóképpen egészitette ki a pap és papné szives vendégszeretete.

Korond.

A váraljai legények lóháton kisérték el 9.-én a ppvsz-t Pálfalváig, ahol a r. kath. lelkész könnyezve köszöntötte harangzugás közben a ppvsz-t nemes célt szolgáló utjához. Korond határában bandériumos ifjuság csatlakozott a ppvszhez, majd a rezes banda hangjai verték fel a nagy falut s a ppvsz. a vasárnapra készülő ünneplők között ért a papi lakáshoz, hol a fogadás után nemsokára az istentisztelet következett. A történeti hűség kedvéért meg kell emlitenünk, hogy a község bejárójánál Lengyel József főszolgabiró s a papi ház előtt Gyulai Árpád lelkész fogadta a ppvsz-ket. A templomban Kovács L. imádkozott, dr Kiss E. Máté V. 8. „Boldogok a tisztaszivüek“ igék alapján prédikált, kimutatva, hogy a tusakodás közben miképen tisztul meg az emberi sziv; Ph. ur üdvözlő beszédében a prófétára gondol, ki sok küzdelem és csapás között jutott el a hegyre, honnan az igéretföldjére betekinthetett s Jézusra, kinek életharca vezethet el ma az igéret földjére. Lelkész s r. kath. egyház üdvözlete és szavalatok tették teljessé az ünnepélyt, melyet a templomot zsufolásig megtölto nagy közönség hallgatott végig. Templom és papi telek épületei jókarban vannak, az énekvezéri ház ujjáépitéséhez a lépések megtéve. Az egyházközség belső hitélete kielégitőnek látszik. De meg kell vallanunk, hogy a nép áldozatkészsége nem volt arányban a külső érdeklődéssel. A korondi

unitáriusoknak utólag kell megtenni azt, ami az egyház sulyos helyzetében a többi egyházközségekhez hasonlitva jóhirnevüket megmenti.

Fiátfalva. 10.-én délben érkezett a ppvsz. Korondról a Nyikó vidékén át Fiatfalvára. Fogadás és ebéd után templomozás volt abban a hires templomban, mely az unitáriusok és reformátusok közös tulajdona. Ppvsz-i jegyző imája után Ph. ur mondott Máté V. 13. „Ti vagytok a földnek savai“ stb. alapján alkalmi ünnepi beszédet, jelezve, hogyha a szenvedéseken megosztozni s megpróbáltatások elé jutott egyházunk kenyerét megizesiteni tudjuk, akkor töltjük be igazán hivatásunkat. Miután a ref. lelkész az egyetértésről itt is bizonyságot tett, a vizsgálat a hivek fokozott érdeklődése között folyt le. Az ifjuság erkölcsi életét a város közelsége zavarja, de a templomlátogatás, épületek karban tartása stb. megnyugtató. A szeretetadomány dolgában megértő hangok hangzottak el. A Berde cipót és ösztöndijat gyermeke számára mindenki elfogadta, most, amikor az egyház és iskola van bajban ne mennénk-e segitségére? jöttek a hivek és jönni fognak, mert magunkat csak magunk tarthatjuk meg. Este a ppvsz. Ugron Zoltán birtokos vendége volt.

Értekezlet. 11.-én d. e. a tanárok, d. u. a lelkészek és tanitók részvételével népes értekezlet volt. Előbbi előre megállapitott tárgyak szerint folyt le, utóbbin Ph. ur tapasztalatairól számolt be s megjelölte az irányelveket, melyek szerint egészségesebb egyházi életet lehet teremteni. Többen őszintén tárták fel az okokat, melyek a multban az egyházi életre zavarólag hatottak. Ph. ur megértő állásfoglalása sok bizalmatlanságot eloszlatott s remélni engedi, hogy jövőre egyházunkért nagyobb egyetértéssel dolgozhatunk. Ha csak ennyi eredménye lett volna is az értekezletnek, nem volt hiábavaló.

Alsóboldogfalva. 12.-én Alsóboldogfalván jelent meg a ppvsz. dr Elekes Dénes isk. f. ü. gondnok és egyházi tanácsos fogatán, ki előbbi napon ebédre vendégül látta ppvsz-t s fogatát többször is rendelkezésre bocsátotta. A templomban ppvsz-i jegyző imádkozott s Ph. ur Zsolt. I. 1—3. v. alapján szólott a gyülekezethez kimutatva, hogy a hit és jó cselekedet adja meg az igazi boldogságot. Lelkész és ref. pap üdvözlete után, kik jelenleg az unitárius templomot szintén imádkozási helyül használják, a ppvsz. azt a feltünő jelenséget tette vizsgálat tárgyává, hogy a hivek miért jelentek meg aránylag oly kevesen a templomban. Oly szomoru és mélyenjáró okokról kellett értesülnie, melyek a hitbuzgó néppel biró egyházközségünket komoly veszedelemmel fenyegetik, ha főhatóságunk gyorsan orvoslásra nem siet. Különben a hivek a szeretetadományban nem maradtak el.

Ujszékely. Alsóboldogfalváról Székelykereszturra tért vissza a ppvsz. éjjeli szállásra, honnan 13-án Murvai Samu ref. egyh. tanácsos fogata szállitotta Ujszékelyre. Nagy közönség a fogadásnál és nagy érdeklődés a templomban. Orbán Lajos, a kiváló szónok és iró, ugylátszik szervező erővel is bir. Ppvsz.-i jegyző imája, Ph. ur Luk. XI. 13. „Aki velem nincsen, ellenem vagyon“ igékre alapitott hatásos

beszéde az unitárius és ref. egyházközségek üdvözlete után a vizsgálat következett s a szeretetadomány ügye. Az állapot általában megnyugtató. A szivek is megnyilatkoztak az egyház megsegitésére. Az énekvezéri lakásban a csendőrség lakik. Itt az a különös állapot van, hogy az unitárius vallásu tanitó a ref. templomban teljesit szolgálatot s viszont. Templom csinos. Épületek jókarban. Délben közebéd számos teritékkel.

Az unitárius vidék természetes központja. Esperesi székhely. Főgimnázium és tanult emberek sokasága. Lélekszámban is tekintélyes egyházközség. A kebli tanács 14-én reggel a város végéig megy eleibe a ppvsz.-nek. A templomban azonban üres helyek is vannak. Ppvsz.-i jegyző imája után Ph. ur Máté XVI. 15. s köv. alapján a kőszikláról beszél, melyet a hit és tudomány együtt erősit. Inkább az intelligencia hallgatja, mert a nép nagyrésze távol van. Érzik, hogy városon vagyunk. A szorgos munkaidő is elfogja az embereket. Esperes-lelkész maga szolgál felvilágositással, hogy tulterhelt szolgálata miatt szenved a cura pastroralis munka. Ép utban van a a főgimn. vallástanárság és lelkészi állás elválasztása. Az uj lelkész majd csak az egyházközségé kell legyen. Az egyetemes egyházi adó ki van róva. Vannak, akik a megállapitott összegen felül is ajánlanak. A tanárok az egyházközségre eső összegnek mintegy $^1/_5$-részét már be is fizették. Tudják, hogy nekik kell jó példával elő járni. Ügyvéd és iparos együtt hangoztatja, hogy egyházunkért mindent meg kell tenni. Ph. ur a templomban és közebéden meghatva emlékezik arra, hogy tanulói pályája innen indult ki. Ppvsz. vacsorára Lőrinczi esperes vendége. **Székely-keresztur**

15-én d. e. a ppvsz. Csekefalván tart vizsgálatot. A betegsége miatt szabadságon levő Sófalvi Domokos lelkész helyén van s fogadja a ref. lelkésszel együtt a ppvsz.-et. Hetivásár van s a presbiterium is áldozatot hoz jelenlétével. De van lelki betegség is az egyházközségben. Az unitárius növendékeket két héttel az isk. év vége előtt az állami iskolába kényszeritették és többeket megbüntettek. Ezt az énekvezérnek tulajdonitják, ki egyszersmind áll. tanitó. Jegyzőnek a békesség áldásáért hangzó imája után Ph. ur miről beszélhetne, minthogy „Boldogok a békességre igyekezők“ stb. (Máté V. 9) Ph urnak erőfeszitésébe kerül, mig a betegséget végre is meggyógyitja. A szeretetadomány beinditása s a kebli tanáccsal együtt elköltött ebéd után azzal a tudattal indul Szentábrahámra, hogy békességet hagy maga után. **Csekefalva.**

15-én d. u. 4 órakor magyarruhás leányok várakozása közben érkezik a ppvsz. Szentábrahámra. Az üdvözlő beszédet mondó ifj. Máté L. lelkész a Mózes hatalmas alakját szemlélteti s a végzett munkát, mig az igéret földjére betekinthetett. Nem kisebb azonban a jézsué érdeme, ki nehéz harcok árán népével a próféták hazájába érkezett. A ppvsz. utolsó állomása ez. Ph. ur délután rövid istentisztelet után megtartja a vizsgálatot. Másnap vasárnap van s az egyházközségnek nagy napja, mert harangot szentel s az ujonnan **Szentábrahám.**

épült papilakot avatja. Az örömnapra hazahivta Tordáról és Székelykereszturról prófétáit, a két Lőrinczi esperest, hogy szereplésükkel szebbé tegyék az ünnepet s Ph. ur harangszentelő beszédével feltegyék a koronát az örömnapra. Együtt a vidék intelligenciája közelből és távolból. A templomban ember ember hátán. E napra maradt a szeretetadomány sorsa is. Ha mind áldozók volnának, nagy volna az áldozat. De vannak ilyenek is bőven s jönni fognak még többen. E hitben kerül sor a házszentelésre, melynek talán legjobban örvend a Kocsis Sándor gondnok fáradhatatlan lelke.

Este lesz, mig a ppvsz. a közebéd után munkáját befejezi s visszatér Székelykereszturra, hogy köri esperes köszönő szavait magával vive, otthona felé induljon reggel.

Ph. ur viszi az üdvözletet mindenünnen az ősz Főpásztornak. Elmondhatja, hogy az unitárius szivek ma is megnyilatkoznak, a szükségben segitségül jönnek, az egyházért és jövőjéért szivesen áldoznak. Velünk van az Isten s nem lehet senki ellenünk.

Dr. Boros György püspökhelyettes ur pedig azzal a reménynyel biztathatja magát, hogy nagy és fáradságos munkája nyomán áldás kell teremjen. Hozzon az ősz ezer áldást! **Kovács Lajos.**

Egyházi és iskolai mozgalmak.

A Főtanács gyülése november 4-én lesz. A D. F. E. közgyülését november 3-án délután 3 órakor tartjuk gazdag tárgysorral, melyben érdekes lesz a női énekkar első szereplése az unitárius nők szövetsége védnöksége és Ütő Lajos vezetése alatt.

Jóltevők emlékünnepe lesz mindenik egyházközségünkben november közepén a Dávid Ferenc halála évfordulóján.

Az E. K. Tanács ezzel az intézkedéssel azt célozta, hogy mindenütt lássák meg a mai hivek, kiknek köszönhetik az egyházközség fennállását, vagyonát és emléktárgyait. Remélhető, hogy az emlékbeszédek sok értékes anyagot fognak szolgálni egyházunk történelméhez, mert a beszédek beküldendők az E. K. Tanácshoz.

Az öregember aggodalma mégis eloszlott. Kissolymosban történt a püspöki vizsgálat alatt. Hosszas tanácskozás és élénk felszólalások voltak a templomi gyülekezetben, hogy a hivek fölvilágosodjanak az unitárius egyház mai sulyos helyzete felől. Az ajánlások megkezdődtek, hamar be is végződtek, mert a papon és énekvezéren kivül csak a gondnok, egy özvegyasszony Márkos Jánosné és ifj. Barabás József szive mozdult meg. Mindezt szomorkodva szemlélte a jó öreg 86 éves Simó András bácsi. Más mindenki elment a templomból, csak ő állott botjára támaszkodva némán. A püspökhelyettes barátságos köszöntése meghozta bátorságát és igy szólt: „Öreg tehetetlen ember vagyok, a gyermekeim jóságából élek, de ha elfogadnak 10 leut megajánlok“. Ime a nagy idők tanuja most is jó példával jár elől!

Tordai iskolánk sorsa ugy látszik véglegesen meg van pecsételve.. A kormány közegei addig hurták, halasztották az iskola ügyében kért nyilatkozatot, mig a szülők ide-oda elhelyezték gyermekeiket. Magyar tagozatot igért a kormány a tordai áll. gimn. mellé, de csak a II—IV. osztálynak s azt nem igérte, hogy tanárainkat alkalmazza. Az unitárius egyház hüséggel kitartott. Mások, akiknek döntő szerep jutott rontani ha nem is akartak, nem épitették tovább. Fogarasy Géza igazgatón lesz az érdem, ha megmenti Tordán a székely magyarság utolsó középiskoláját.

Elekes Dénes Egyházi Főtanácsunk első székely földmives tagja rövid betegség után meghalt Siménfalván (Udvarhelym.) A székely szorgalom, eszesség, becsület és jóindulat igazi mintaképe volt. Községének ő volt irányitója a gazdálkodásban, a közügyek vezetésében és az egyházépitésben. Utolsó intézkedése az egyház közjaváért volt. Azt kivánta, hogy az egyházi adóban a nevében fizessenek fiai 1000 leut 30 szegény helyett. Fiai Dr. Elekes Dénes és Dr. Elekes Domokos nemcsak a községben, hanem egyetemes egyházunkban is folytatni fogják az áldozó munkát. A temetésen aug. 19-én a püspöki vizsgálószék dr. Boros György püspökhelyettes vezetése alatt jelen volt és kifejezte részvétét a gyászoló családnak.

A pap felesége a falu szeme. Ahogy ő látja a falut, olyan az s ahogy ő akarja megváltoztatni, ugy fog változni jóról jobbra. A papnét a többi asszony ugy nézi, mint aki mindent jobban tud s jobbá is tud tenni. A papné körül, szép észrevétlenül, összeverődik minden jó falusi asszony, még a leányok is, ha szereti a falusiakat s ha amellett nem unja a velük való foglalkozást. Szeretnők felébreszteni a kedves papnék ambicióját. Szeretnők meggyőzni arról, hogy a templom, a templom környéke, a papi ház tája egészen ugy szépül és ugy születik ujra, ahogy ő akarja. A jó feleség jóvá teszi még a gyenge eklézsiát is a pap oldala mellett.

Igaza van Perczelné Kozma Flóra nőapostolunknak. Vissza kell térni Channinghez, hogy az ő segitségével eljuthassunk Jézushoz s majd az Istenhez. Perczelné a mi nemes apstolunk irásaival foglalkozik. Szellemét és nemes gondolatait ültette ujra a mi embereink lelkébe. Budapesten a magyar prot. nők országos szövetségében és a Dávid F. egyletben tartja előadásait legyőzhetetlen erővel és lankadatlan kitartással. „Channing Szelleme“ a neve uj füzetének, melyet a bpesti unitárius egyház adott ki. Öröm volna mindenkinek, aki megkapja. A téli estéken pompásan lehetne olvasni és ismertetni.

Kántor-tanitói állás nyilt meg magyarszováti egyházközségünkben. Évi javadalom 14.000 leu és lakás. Az állás elfoglalandó azonnal. Jelentkezők levélben forduljanak a lelkészhez. Posta helyt (Suat).

Hirdetés. Telmann Béla uridivat termében ***papi palástok*** mérsékelt áron készülnek, mely célra a szabályszerü anyag állandó raktáron van. ***Brassó, Lópiac 1. szám.***

Hivatalos közlemények.

LI. Sz. 1513—1923. eln. **Körlevél** valamennyi esperes és lelkész afiaihoz az E. Főtanács idejének kitüzése tárgyában. Értesitem Tisztelendőségedet, hogy az E. K. Tanács folyó évi E. Főtanácsi ülését november hó 4-ik és következő napjaira tüzte ki. Felhivom Tisztelendőségedet, legyen szives az egyházközségében lakó egyh. tanácsos afiaival ezt tudatni. Tárgysorozat és személyre szóló meghivó annak idején meg fog küldetni egyh. tanácsos afiainak. Egyh. tanácsos afiait felkérem, hogy amennyiben elszállásolást és kedvezményes vasuti jegyváltásra jogositó igazolványt óhajtanak, a titkári hivatalnak jelentsék be folyó hó 28-ig. Kolozsvár, 1923. október hó 1-én. *Ferencz József* unitárius püspök.

LII. Szám: 450—1923. U. P. *Pályázati hirdetés.* Firtosmartonosi egyházközségünk felekezeti iskolájánál a tanitónő betegsége okán lemondván s ez állás ürességbe jövén, arra ezennel pályázatot hirdetek. Javadalom: az egyházközségtől 100 Leu s 2 öl tüzifa, ezenkivül a tanitónőt családi és szolgálati viszonya szerint megillető egyházi segély. Pályázók kellő okmányokkal felszerelt kérvényüket f. évi október hó 30-ig adják be esperes Lőrinczi István urnak Székelykeresztur. Kolozsvárt, 1923. évi szeptember hó 13-án. *Ferencz József,* unitárius püspök.

LIII. Sz. 1441—1923. **Körirat** esperes, lelkész afiaihoz és theol. akadémia igazgatóságához. Minthogy az állami költségvetési év ezután nem április 1-től, hanem január 1-től fog kezdődni, az Unitárius Közlöny folyó évi januári számában megjelent 2021—1922. sz. hirdetésre hivatkozással felhivom lelkész és theol. akad. tanár afiait, hogy mindazok, kik 1924. január 1-től 1924. december 31-ig az I., II., III. vagy IV. gradatiát (ötödéves korpótlék) be fogják tölteni, az ujabb korpótlékra igényüket a legrövidebb idő alatt közvetlenül az E. K. Tanácshoz jelentsék be, hogy e jelentéseket azonnal a miniszteriumhoz továbbithassuk. A miniszterium a jövő 1924. évre csak olyan uj korpótlékokat fog kiutalni, melyek az évi költségvetésbe előre tölvehetők s ezért az utólagos bejelentéseket figyelmen kivül fogja hagyni. Kolozsvár, 1923. okt. 1. *Ferencz József* unit. püspök.

LIV. 1563—1923. *Körlevél a titkári állásra való pályázatról.* E. K. Tanács közhirré teszi, hogy a titkári állásra kihirdetett pályázatot nem tekinti lezártnak, hanem az E. Főtanács utólagos jóváhagyásának reményében az október hó 28-ig még beérkező pályázatokat elfogadja. Kolozsvár, 1923. évi október hó 5-én *Ferencz József,* unitárius püspök. *Dr. Mikó Lőrinc,* titkár.

LV. *Emlékeztető* a szeptember hónapban kibocsátott köriratokról, melyek az Unitárius Közlönyben nem jelentek meg. 1498—1923. Felhivás az iskolaszékekhez az iskolai év megkezdése tárgyában. Jelentések nem küldendők be. 1391—1923. Egyházi pénztári hivatal felhivása az április—juniusi lelkészi kongruára vonatkozó nyugták beküldése iránt. Ezzel kapcsolatban értesitjük lelkész afiait, hogy a julius szeptemberi lelkészi kongruára vonatkozó fizetési meghagyás is megérkezett; tehát az erre vonatk. nyugták is haladéktalanul beküldendők.

Nyomatott „Korvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz.